

Jílek, Jan

Vzpomínka na doc. Jaroslava Tejrál

Studia archaeologica Brunensia. 2023, vol. 28, iss. 2, pp. 197-200

ISSN 1805–918X (print); ISSN 2336–4505 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SAB2023-2-7>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.79372>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20240131

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Vzpomínka na doc. Jaroslava Tejrala

Jan Jílek

V době závěrečných edičních prací obdržela redakce časopisu *Studia archaeologica Brunensia* smutnou zprávu. Dne 9. 1. 2024 nás navždy opustil doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc. (*28. 8. 1933). Nestor středoevropského bádání o době římské a době stěhování národů oslavil v loňském roce 90. narozeniny. Rodák z jihomoravských Valtic, který však vyrůstal v Břeclavi, byl nejdéle publikujícím protohistorickým archeologem v našich zemích. Odborný přínos Jaroslava Tejrala byl již opakovaně shrnut na více místech (naposledy např. *Pieta 2003*; *Droberjar 2017*; *Kouřil 2017*), přesto upozorníme na hlavní témata jeho zájmu. V případě Jaroslava Tejrala se jednalo o široké spektrum aktivit, počínajících časnou dobou římskou ve středním Podunají, přes markomanské války až po konec langobardského osídlení na území bývalého Československa. Připomeňme, že takto komplexní specializace není v našem badatelském prostředí příliš obvyklá a rovněž v zahraničí bychom obtížně hledali vědce srovnatelného formátu. Jaroslav Tejral se během své dlouhé profesní dráhy zaměřoval především na otázky chronologie zmíněné časové sekvence. Je to přirozené, neboť rozsáhlý materiálový fond bylo nutné klasifikovat a komparovat jak s jevy v západní Ev-

ropě, tak ve východních evropských oblastech. Z tohoto hlediska jsou jeho studie pomyslnými základními kameny poznání prvních staletí nového letopočtu v barbariku. Jejich ohlas je stále zřejmý v celém evropském bádání, a to i přes nové, leckdy přelomové objevy. Jaroslav Tejral však nezůstal pouze u chronologických otázek. Ve svých dílech se často dotýkal problematiky elit, kulturních vlivů vycházejících z římského impéria a ze severovýchodního a skandinávského barbarika. Spolu s Ivanem Peškařem a Titem Kolníkem bezpochyby patří mezi osobnosti, které položily velmi dobré základy pro další výzkum doby římské a doby stěhování národů nejen ve středním Podunají.

Ke klíčovým životním zásluhám Jaroslava Tejrala náleží založení Střediska pro výzkum doby římské a doby stěhování národů na Archeologickém ústavu AV ČR Brno, v. v. i. S tímto pracovištěm je neodmyslitelně spojen výzkum římské vojenské přítomnosti na lokalitě Hradisko u Mušova a v jeho bezprostředním okolí. Zahájení moderních výzkumů v 70. letech a jejich pokračování, nyní pod vedením Balázse Komoróczyho, přineslo celou řadu důležitých a zajímavých poznatků, které se prozatím dočkaly dílčích publikací. V 90. letech 20. století

Obr. 1. Jaroslav Tejral a Josef Poulík v Mikulčicích, 60. léta

a na konci milénia Jaroslav Tejral spolu s dalšími redigoval několik svazků sborníků řady Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno, vycházejících z programů mezinárodních konferencí *Grundprobleme zur frühgeschichtlichen Entwicklung im nördlichen Mitteldonaauraum*. Tyto důležité sborníky obsahující shrnutí názorů k vybraným otázkám protohistorického vývoje představují stále vítané odrazové můstky pro další výzkum a jsou nadále často citovány.

Jaroslav Tejral věnoval pozornost rovněž univerzitní výuce, a to především na půdě Masarykovy univerzity. Jeho kurz zaměřený na vybrané otázky studia doby římské a doby stěhování národů však rozhodně patřil mezi ty náročnější, neboť výklad nesumarizoval poznání, ale spíše problematizoval zjištěná fakta, často však bez prezentací a map. Jaroslav Tejral se ale nikdy nebránil diskusi se studenty a jeho poznámky leckdy doprovázené typickým suchým černým

Obr. 2. Jaroslav Tejral, Patrik Červák a Balázs Komoróczy při prohlídce artefaktů z Hradiska u Mušova

humorem byly alespoň pro mne vždy velice zajímavé a přínosné.

Nutno dodat, že Jaroslav Tejral nepatřil mezi prototypy vědců – týmových hráčů. Tento povahový rys však nijak neprotiřečí jeho snaze předkládat svým studentům a doktorandům potřebnou literaturu a paralely. Vzpomínám na jednu z konzultací zaměřenou na strukturu společnosti v barbariku, při které mi Jaroslav Tejral zapůjčil klasickou práci Reinharda Wenskuse (1961) – *Stammesbildung und Verfassung. Das Wesen der frühmittelalterlichen Gentes* s tím, že ji mám za týden vrátit přečtenou a že očekává můj názor na tuto nejen množstvím shromážděných poznatků úctyhodnou monografii. Týden strávený v pomyslné společnosti R. Wenskuse byl náročný a povznášející. Podobnými požadavky tak Jaroslav Tejral nejspíše testoval výdrž svých studentů a zároveň se zajímal o jejich postřehy. Časté konzultace nebyly při jeho vytížení v pozici zástupce ředitele AÚ AV ČR Brno (jehož byl v letech 1990–1998 ředitelem) dlouhé, ale vždy byly spojeny s doporučením studia další, především německé literatury. Právě

tento přístup mohu subjektivně ocenit, neboť mi otevíral četná zákoutí studované problematiky. V pozdějších letech, po roce 2013, byla naše setkání sporadičtější, zato však přibýly četné a dlouhé telefonické rozhovory. Volali jsme si několikrát do měsíce a řešili otázky markomanských válek, sídlištních horizontů a kultovních praktik v evropském barbariku. Naše volání sice trápily technické obtíže telefonu Jaroslava Tejrala, které vždy vtipně komentoval („*mně v tom telefonu zahučí, jako když kráva zabučí, a pak se to vypne*“), nicméně rozhodně nebyly překážkou pro pokračování hovorů. Pan docent měl tyto rozhovory rád a často je prokládal exkurzy do problematiky stavu současné společnosti. Vždy samozřejmě došlo i na aktuální archeologické dění a informace o nových nálezech. Dnes již bohužel nemohu v těchto rozhovorech pokračovat. Budou mi chybět stejně jako odborné komentáře a postřehy pana docenta. Stejně tak Jaroslav Tejral bude chybět i ostatním a generaci přicházející...

ČEST JEHO PAMÁTCE!

Bibliografie

Droberjar, E. 2017: Jaroslav Tejral – jubileum významného evropského vědce-archeologa. In: Na hranicích impéria. Extra fines imperii. Jaroslavu Tejralovi k 80. narozeninám. Brno, 15–19.

Kouřil, P. 2017: Laudatio ad honorem domini Jaroslavi Tejrals. In: Na hranicích impéria. Extra fines imperii. Jaroslavu Tejralovi k 80. narozeninám. Brno, 7–9.

Pieta, K. 2003: Jaroslav Tejral jubluje. Pravěk, Nová řada 13, 492–493.

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.